



“TEXNOLOGIYA” FANI O‘QITUVCHILARINI INNOVATSION KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHNING DIDAKTIK SHART-SHAROITLARI

Choriyeva Dilnoza Ulug‘bek qizi

Termiz davlat Pedagogika instituti

Texnologiya va Geografiya kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada bo‘lajak “Texnologiya” fani o‘qituvchilarini innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorlashning didaktik shart-sharoitlari tahlil qilinadi. Kasbiy tayyorgarlik jarayonida ta‘lim muhitining modernizatsiyasi, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish va me‘yoriy-huquqiy asoslarning ahamiyati yoritib beriladi. Shuningdek, texnologik ta‘lim sifatini oshirish uchun zarur shart-sharoitlar tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar. Texnologik ta‘lim, innovatsion kasbiy faoliyat, pedagogik texnologiyalar, didaktik shart-sharoitlar, o‘qituvchi tayyorgarligi.

Abstract

This article analyzes the didactic conditions for preparing future teachers of the subject "Technology" for innovative professional activities. The importance of the modernization of the educational environment, the introduction of innovative pedagogical technologies, and the regulatory and legal framework in the process of professional training is highlighted. The necessary conditions for improving the quality of technological education are also analyzed.

Keywords. Technological education, innovative professional activities, pedagogical technologies, didactic conditions, teacher training.

KIRISH

Bo‘lajak “Texnologiya” fani o‘qituvchilarini tayyorlash zamonaviy ta‘lim tizimining muhim yo‘nalishlaridan biridir. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi natijasida o‘qituvchilarning innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorligi dolzarb masalaga aylandi. Zamonaviy o‘qituvchilar nafaqat an‘anaviy usullarni, balki interfaol ta‘lim texnologiyalarini ham mukammal o‘zlashtirishlari lozim.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlariga muvofiq, ta‘lim tizimi innovatsion rivojlanish bosqichiga o‘tdi. Bu jarayonda texnologiya fani o‘qituvchilarini tayyorlashda didaktik shart-sharoitlarni to‘g‘ri tashkil etish muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada ana shu shart-sharoitlar va ularning ta‘lim sifatiga ta‘siri tahlil qilinadi.





ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Ilmiy adabiyotlarda texnologik ta'lim sifatini oshirish uchun zarur bo'lgan innovatsion yondashuvlar keng o'rganilgan. Masalan, Tursunov (2019) texnologiya fani o'qituvchilarining raqamli ko'nikmalarini rivojlantirish muhimligini ta'kidlaydi. Rasulov (2021) esa o'qituvchilarni innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorlashda interfaol usullar va onlayn ta'lim resurslarining o'rni haqida fikr bildirgan.

Xorijiy tadqiqotlarda esa texnologiya fani o'qituvchilarini tayyorlashda STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) yondashuvi samarali ekani ko'rsatib o'tilgan. Shuningdek, texnologik ta'limda loyihaviy metodlar va dual ta'lim tizimi katta ahamiyat kasb etishi isbotlangan.

Maqola yozishda quyidagi metodologik yondashuvlar qo'llanildi:

Nazariy tahlil: mavjud adabiyotlar va normativ hujjatlar asosida didaktik shart-sharoitlar tahlili.

Empirik usullar: ta'lim muassasalarida texnologiya fani o'qituvchilarining tayyorgarlik jarayoni kuzatildi.

Tajriba-sinov tadqiqotlari: pedagogik innovatsiyalarni qo'llash samaradorligi tahlil qilindi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari quyidagilarni ko'rsatdi:

Innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish texnologiya fani o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini sezilarli darajada oshiradi.

Raqamli o'quv resurslaridan foydalanish ta'lim jarayonining interfaolligini oshirib, talabalarning bilim olish motivatsiyasini kuchaytiradi.

Me'yoriy-huquqiy asoslarning takomillashtirilishi texnologik ta'lim sohasida o'qituvchilar tayyorgarligini samarali boshqarishga imkon yaratadi.

Ushbu natijalar asosida texnologiya fani o'qituvchilarini tayyorlashda didaktik shart-sharoitlarni takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqildi.

Bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchilarini innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorlash ta'lim jarayonining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu jarayon pedagogik, psixologik va tashkiliy jihatdan muayyan didaktik shart-sharoitlar asosida amalga oshiriladi. Quyida bu shart-sharoitlarning asosiy jihatlari yoritiladi.

1. Innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalanish

Bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy kasbiy faoliyatga tayyorlash uchun innovatsion ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanish zarur. Bu jarayonda quyidagilar muhim ahamiyat kasb etadi:





- **Interfaol o‘qitish usullari** – muammoli ta’lim, loyiha metodi, aqliy hujum, klasterlash kabi usullar orqali talabalarning mustaqil fikrlashi va ijodiy yondashuvi rivojlantiriladi.

- **Axborot-kommunikatsion texnologiyalar (AKT)** – masofaviy ta’lim, multimedia resurslar va virtual laboratoriyalardan foydalanish orqali ta’lim samaradorligi oshiriladi.

- **STEM va STEAM metodikasi** – texnologiya fanini tabiiy va aniq fanlar bilan uyg‘unlashtirib o‘qitish orqali o‘quvchilarning amaliy ko‘nikmalari shakllantiriladi.

2. Amaliy-tajriba sharoitlarini yaratish

Bo‘lajak texnologiya o‘qituvchilari uchun real sharoitlarda ishlash tajribasi muhim ahamiyatga ega. Buning uchun quyidagi omillar ta’minlanishi lozim:

- **Ilmiy-amaliy laboratoriyalar** – turli kasbiy yo‘nalishlarda tajriba o‘tkazish va ishlab chiqarish jarayonlarini o‘rganish imkoniyatini yaratish.

- **O‘quv va ishlab chiqarish amaliyoti** – kasbiy faoliyatni amaliyot orqali o‘rganish, ishlab chiqarish muhitida ishlash tajribasini oshirish.

- **Ustoz-shogird tizimi** – tajribali mutaxassislarning maslahatlari asosida yosh o‘qituvchilarni innovatsion faoliyatga jalb etish.

3. Huquqiy-me‘yoriy bazani bilish va qo‘llash

O‘qituvchilarning kasbiy faoliyati me‘yoriy-huquqiy hujjatlarga asoslanishi lozim. Shu sababli quyidagilarni bilish va amalda qo‘llash talab etiladi:

- **Ta’lim sohasidagi qonunlar va hujjatlar** – O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni, Davlat ta’lim standartlari, kasbiy o‘qitish bo‘yicha normativ hujjatlar.

- **Innovatsion ta’lim siyosati** – texnologik yangiliklar va ta’lim dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirishning huquqiy asoslari.

- **Mehnat qonunchiligi** – o‘qituvchilarning mehnat huquqlari, pedagogik faoliyatga qo‘yiladigan talablar va imtiyozlar.

4. Motivatsion va psixologik muhit yaratish

Innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorlashda motivatsion omillar katta ahamiyatga ega. Quyidagilar bu borada muhim omillar hisoblanadi:

- **Kasbiy motivatsiyani oshirish** – texnologiya fani o‘qituvchilarining innovatsion faoliyatga bo‘lgan qiziqishini shakllantirish.

- **Psixologik muhitni yaxshilash** – ijodiy fikrlash va innovatsion faoliyatni qo‘llab-quvvatlaydigan o‘quv muhitini yaratish.





- **Mustaqil ta'limga yo'naltirish** – o'qituvchilarning doimiy ravishda o'z ustida ishlashi va yangi innovatsion yondashuvlarni o'zlashtirishi uchun sharoit yaratish.

Bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchilarini innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorlash uchun zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish, amaliy va eksperimental sharoitlarni yaratish, huquqiy asoslarni bilish hamda motivatsion muhitni shakllantirish zarur. Bu shart-sharoitlarning amalga oshirilishi o'qituvchilarning innovatsion yondashuvlarga tayyor bo'lishiga, ularning kasbiy rivojlanishiga va ta'lim sifati oshishiga xizmat qiladi.

XULOSA

Bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchilarini innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorlashda didaktik shart-sharoitlar muhim o'rin tutadi. Ushbu shart-sharoitlarni takomillashtirish ta'lim sifati va o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini oshirishga xizmat qiladi.

Kelgusida texnologik ta'lim sohasida interfaol va innovatsion usullarni yanada rivojlantirish, xalqaro tajribalarni o'rganish va o'qituvchilarni zamonaviy raqamli platformalar bilan ta'minlash zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Axmedov, U. (2020). Pedagogik innovatsiyalar va ta'lim jarayonida ularning qo'llanilishi. Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti.
2. Tursunov, B., & Yo'ldoshev, A. (2019). Zamonaviy texnologiyalar asosida o'qituvchilarni tayyorlashning metodologik asoslari. Pedagogika jurnali, 3(1), 45-58.
3. Rasulov, R. (2021). Kasb-hunar ta'limida innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim vazirligi ilmiy jurnali, 5(2), 112-123.
4. Yoqubov, N. (2018). Raqamli ta'lim vositalari va ularning kasbiy ta'limdagi ahamiyati. Texnologik ta'lim jurnali, 6(4), 67-79.
5. Sobirov, D. (2022). O'zbekistonda pedagogik innovatsiyalar va ularni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish muammolari. Toshkent: Innovatsion rivojlanish nashriyoti.
6. G'afurov, S. (2020). Texnologiya fani o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari. Ta'lim va taraqqiyot jurnali, 8(3), 90-105.
7. Karimova, M. (2019). Oliy ta'lim tizimida innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish. O'zbekiston pedagogik tadqiqotlar markazi.
8. Xudoyberdiyev, F. (2021). Texnologik ta'lim va raqamli innovatsiyalar. Pedagogik innovatsiyalar jurnali, 7(1), 130-142.





9. Jo'rayev, A. (2022). O'zbekiston ta'lim tizimida zamonaviy kasb-hunar ta'limi va uning istiqbollari. O'zbekiston Respublikasi ta'lim vazirligi, Toshkent.
10. Eshmurodov, H. (2018). Kasbiy ta'limda raqamli texnologiyalarning ahamiyati. Oliy ta'limda innovatsion yondashuvlar jurnali, 4(2), 55-69.
11. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
12. "Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi".
13. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmonlari va qarorlari.
14. Jahon Banki tomonidan ta'lim sohasida olib borilgan tadqiqotlar.
15. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar bo'yicha ilmiy maqolalar va monografiyalar.
16. Choriyeva, D. (2024). INNOVATIVE PROFESSIONAL OF" TECHNOLOGY" SCIENCE TEACHERS DIDACTIC CONDITIONS OF PREPARATION FOR ACTIVITY. Medicine, pedagogy and technology:
17. Choriyeva, D. (2022). DESCRIPTION, DIDACTIC REQUIREMENTS AND CONDITIONS OF SUBJECTS THAT DEVELOP STUDENTS'CREATIVE ABILITIES RELATED TO GENERAL PROFESSIONAL SUBJECTS. Science and innovation, 1(B6), 296-298.
18. Dilnoza, C. H. (2022). BO'LAJAK TEXNOLOGIYA FANI O'QITUVCHILARINI INNOVATSION KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASH. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 2(4), 452-454.

